

Foreningen Retten til en verdig død

Fra 1977 – 2019

Foreningen Retten til en verdig død ble stiftet i 1977. Frem til 2003 het organisasjonen Landsforeningen Mitt Livstestament – retten til en verdig død. Sentrale personer de første årene var Chris Bruusgaard og Iacob Prebensen. Under deres ledelse arbeidet foreningen først og fremst med å spre og skape respekt for dokumentet Mitt Livstestament. Under nytt lederskap utvidet foreningen sitt engasjement til også å gjelde en høyere grad av selvbestemmelse for døende med svære lidelser. De siste årene har det vært et økende fokus på endring av norsk lovgivning og legalisering av aktiv dødshjelp.

I dette dokumentet finner du en historisk oversikt over foreningens virke og utvikling.

Historikk fra 1977-2009 er nedtegnet av Knut Adeler, fungerende styreleder 2002-2006, på grunnlag av Sigrid Hannisdahls utkast for de første 10 årene, Axel Schmidts kommentarer og de årsberetninger/-møtereferater som p.t. befinner seg i foreningens arkiv.

Historikken deretter frem til 2019 er nedtegnet av Ole Peder Kjeldstadli og Olav Weyergang-Nielsen.

Innholdsfortegnelse

1977-1987 – Foreningen blir stiftet	4
1988-1998 – Striden rundt formålsparagrafen (§ 2)	5
Livstestamentet.....	6
1999 – 2006	7
Rådet	7
Regjeringen Bondeviks Verdikommisjon.....	7
Lov om Pasientrettigheter.....	7
Livstestamentet i ny utgave	7
Lege Christian Sandsdalen.....	7
Navneforandring	7
§ 235 & 236	8
Lokale grupper.....	8
Generelt.....	8
Internasjonalt	8
2007 – 2019	8
Internasjonalt	8
World Federation of Right to Die Societies	8
Right to Die Europe	9
En Værdig Død i Sverige	9
Nasjonalt.....	9
Oppdrag i Norge	9
Protestfestivalen i Kristiansand.....	9
Brev til ordførerne.....	10
Livstestamente i offentlig regi?.....	10
Nytt kontor og ansettelse av organisasjonssekretær.....	10
Åpent møte.....	11
Abonnement hos Retriever	11
Facebook	11
Styrers representasjon 2011	11
2012.....	12
Lokalforening Øst-Norge	12
Verdighetskonferansen 2014	12
Verdighetskonferansen 2015	12
Verdighetskonferansen 2016	12
Verdighetskonferansen 2017	13

Verdighetskonferansen 2018	13
Foreningens ledere	14
Medlemsutvikling	14
Årskontingentens utvikling / Livsvarig kontingent.....	14

1977-1987 – Foreningen blir stiftet

Sammen med fremtredende representanter for medisin og helse, kultur og samfunnsliv, tok Chris Bruusgaard og Iacob Chr. Prebensen initiativet til å stifte foreningen «Mitt livstestament. Retten til en verdig død».

Tilsvarende foreninger var etablert i alle verdensdeler. Derunder i våre naboland Sverige og Danmark.

Stiftelsen var det første synlige tegn i Norge på at det skjedde en bevisstgjøring om nye problemstillinger når det gjaldt pasienter på vei mot livets slutt.

Bakgrunnen for initiativet var medisinsens dramatiske landevinninger, dens nye livsforlengende muligheter og teknologisering. Dette hadde skapt en ny situasjon hvor også det etiske imperativ om å opprettholde liv for enhver pris, måtte revurderes.

Den eksisterende behandlingsfilosofi var både forståelig og prisverdig ut fra tidligere tiders medisinske virkelighet, og den hadde dyp moralsk forankring. De nye tanker foreningen lanserte – å sikre seg mot uønsket medisinsk behandling – vakte derfor til å begynne med adskillig motstand, men iherdig debatt og støtte fra medisinsk – og også geistlig hold – ved blandt annet professor Axel Strøm og biskop Per Lønning, og dokumentasjon av konsekvensene ved kunstig livsforlengelse, begynte snart å gjøre sin virkning.

Foreningens to viktigste formålsparagrafer ble:

§ 1 – Arbeide for at menneskene får lov å dø i fred og ikke unødig blir holdt i live med kunstige midler. Utarbeide livstestament. Arbeide for at sykehus, sykehjem og andre institusjoner får muligheter til å skape forhold som gir en naturlig og verdig død. Arbeide for at de pårørende kan få den best mulige hjelp og støtte også med tanke på å lindre sorgen ved tapet av en av sine nærmeste. (Etter endring og utvidelse på årsmøtet i '81.)

§ 2 – Foreningen vil ikke arbeide for aktiv dødshjelp.

Som også senere stod dokumentet «Mitt livstestament. Retten til en verdig død» helt sentralt i foreningens arbeide.

Det skjedde mye på det praktiske plan i perioden. Med bistand fra en anonym privatmann og Fritt Ord ble det eksempelvis trykket en brosjyre i 10.000 eksemplarer som bl.a. ble lagt ut i Nationalteatret i forbindelse med den meget omdiskuterte forestillingen: «Er det ikke mitt liv kanskje?».

Terje Davidsen utga boken «Mitt livstestamente» i samarbeide med enkelte av våre medlemmer.

Sekretær og styremedlem Nina Borge – sammen med Ragnar Bolseth – utarbeidet en spesialoppgave i medisinsk adferdsfag om «Pleie av døende».

Omtrent hvert eneste år ble det holdt større seminarer. Spesielt kan kanskje nevnes halvannen dags seminar på Sundvollen i samarbeide med Norsk Gerontologisk Institutt med såvel svenske gjester som NRK.

Likeledes rapporteres det hvert eneste år om stor foredragsaktivitet ved styrets medlemmer. Alle årsmøtene ble etterfulgt av åpne møter.

Ved stiftelsen av «The World Federation of Right to die Societies» i 1981 i Oxford, deltok

foreningens leder, men vi valgte å avvente statuttene før eventuell innmeldelse. Sannsynligvis fordi en rekke av de deltagende foreninger gikk inn for aktiv dødshjelp.

Økonomisk klarte foreningen seg bra. Egenkapitalen hadde vokst hvert år og i 1987 nådd NOK 82.000, men årsregnskapet ble gjort opp med NOK 22.000 i minus. Den første kontingentforhøyelse kom. Forøvrig ble årsmøtet gjort unna på 25 min.!

1988-1998 – Striden rundt formålsparagrafen (§ 2)

Årsmøtet i 1988 hadde 200 fremmøtte + NRK TV som sendte referat i «Kveldsnytt». Møtet markerte et tidsskille. Spørsmålet om ikke foreningen skulle begynne å arbeide for aktiv dødshjelp ble reist av professor Finn Seyersted. Bakgrunnen var at erfaringene med behandlingsunntakelse, som ønsket i livstestamentet, ikke alltid var nok til å sikre en human og verdig livsavslutning. I en tilstand av dyp avmakt og følelse av fornedrelse kunne den døende oppleve at dødsleiet trakk ut i tid, og i mange tilfeller kunne selv ikke økte doser med morfin få bukt med smertene.

Forslaget ble ikke realitetsbehandlet. Styret lovet å arbeide med saken og legge frem sitt standpunkt for neste årsmøte. Som et ledd i dette arbeide ble det arrangert et åpent møte samme høst i Det Norske Medicinske Selskab med tema: «Hjelp til å dø – noe annet enn eutanasi». Årsberetningen forteller:

«Hvor mange som var tilstede, var det umulig å få oversikt over fordi fremmøtet var så stort at det sprenget lokalene; stoler ble båret ned fra loftet, vinduskarmer og bord ble brukt som sitteplasser».

I nitti-årene kom spørsmålet om en oppmykning/fjerning av § 2 til å prege foreningen. Gjentatte forslag til årsmøtet ble enten trukket tilbake, eller nedstemt. Flertallet i samtlige styreverv var imot en forandring, og oppfordret foreningens mindretall til å trekke seg ut og danne en egen forening.

Et viktig innslag i debatten var jus-professorene Johs. Andenæs, Anders Bratholm og Finn Seyersteds forslag i 1992 til forandring av § 235 og § 236 i straffeloven, de såkalte «mord- og selvmordsparagrafene». For frivillig eutanasi foreslo de straffefrafall under bestemte forutsetninger, og §5en vedrørende assistanse til selvmord ble prinsipielt foreslått strøket.

Først i 1995 skjedde det en forandring. Finn Seyersted hadde innlevert to forslag. Det ene var et tillegg til §25 i legeloven. Forslagets første del lød: «Det skal ikke ytes livsforlengende behandling i strid med pasientens overveide ønske uttrykt i livstestamentet o.s.v.» Forslaget ble enstemmig vedtatt. Det gjorde ikke forslag nummer to selv om Seyersted mente det skulle være et kompromissforslag, men som for mange fremsto som første skritt i retning av å fjerne §2, hvilket det også viste seg å være. Annet ledd i hans forslag lød: «Foreningen vil, etter gjeldende vedtekter, ikke arbeide for aktiv dødshjelp. Dette hindrer ikke at foreningen drøfter spørsmålet eller at medlemmene gir uttrykk for sitt personlige syn så lenge de ikke opptre som representanter for foreningen». Forslaget ble vedtatt med 40 mot 20 stemmer, men fikk som umiddelbar konsekvens at man ikke klarte å stable et nytt styre på beina. (Vedtektene krevde den gang 10 styremedlemmer.) Nytt styre ble valgt på ekstraordinært årsmøte samme høst. En rekke medlemmer tilhørende mindretallet, med styrets leder i spissen, meldte seg ut. Forslag om å stryke §2 ble fremmet for årsmøtet av styret i 1997. Vedtatt med 53 mot 14 stemmer. På samme møte redegjorde også Finn Seyersted for forannevnte

lovendringsforslag fra de «tre professorer», og ba om årsmøtets mening. Ingen stemte imot, men 5 avsto. Det etterfølgende år ga oss rekord i antall innmeldinger. 500 inn og 12 ut! Tiårsperioden ble avsluttet med §1s tredje ledd slik det lyder idag: «- at loven endres slik at uhelbredelige mennesker i terminalfasen, med store lidelser og/eller hjelpeløshet, skal kunne få bistand til å avslutte livet dersom de utvetydig ønsker det, og kontrollkriterier er ivarettatt». Vedtatt mot 3 stemmer. Derved hadde foreningen orientert seg mot Oregon-modellen, som fortsatt er vårt forbilde, og begrepet assistert suicid/hjelp til selvmord – en mellomting mellom aktiv og passiv dødshjelp – ble tatt i bruk.

Livstestamentet

Gjennom hele foreningens historie har arbeidet med livstestamentes innhold og gyldighet vært en kjernesak.

Danmark fikk sitt offentlige livstestamenteregister i 1992, og med dette en endring i legeloven hvor det bl.a. heter at ved å opprette et livstestament kan en pasient uttrykke ønsker om behandling, som skal gjelde dersom pasienten kommer i en tilstand der selvbestemmelsen ikke lenger kan utøves på annen måte.

Styret tok initiativ til et møte med odelstingspresident og justiskomiteéns formann, samtidig som man rettet en skriftlig henvendelse til helseministeren om å få samme ordning i Norge. Responsen var negativ.

Arbeidet ble videreført i 1993 hvor man hadde møter med vår danske søsterforening og det ble gjennomført et åpent møte i Oslo. Beretningen gir dessverre ingen indikasjon om hvorledes møtet løp av.

Det ble sendt henvendelser til stortings- og regjeringsmedlemmer, 30 aviser, NRK, Presteforeningen, Lægeforeningen, Syke- og Hjelpepleierforbundene.

Våre tre professorer fikk årsmøtets velsignelse til å sende et brev til de tre sistnevnte organisasjoner hvor de spesielt presiserte helsepersonellens juridiske forpliktelse til å respektere livstestamentet selv når pasienten ikke selv kunne gi uttrykk for sine ønsker. «Et juridisk dokument taper ikke sin bindende kraft selv om utsteder blir syk, mister bevissheten eller blir senil dement». Brevet ble tatt meget alvorlig og i Tidsskrift for Norsk Lægeforening 20/94 brukes en hel A4-side på en uttalelse fra Rådet for Legeetik. Innledningsvis gis det uttrykk for at man langt på vei har hatt sammenfallende målsetning med vår forening, og har betydelig sympati o.s.v., men man tror ikke det er i pasientens interesse at livstestamentet gis juridisk bindende kraft. Det er to hovedgrunner til dette. For det første må prognosevurderingen ha en høy grad av sikkerhet, og det kan ta tid. Det må derfor være en klar plass for korttidsbehandling. Dernest kan pasienten ha forandret mening. Det er velkjent at det å gå fra frisk til pasient kan medføre holdningsendringer når den begrensede tilværelse blir den eneste mulighet.

Styret fremholder flere ganger i beretningene at arbeidet med et offentlig register har førsteprioritet.

Foreningen gikk stadig med overskudd og i 1997 hadde man opparbeidet en egenkapital på NOK 477.000, men året etter kom en stor smell. NOK 130.000 i minus. Kritikken på årsmøtet ble forklart med bruk av mange penger på markedsføringstiltak som imidlertid ikke hadde gitt særlig uttelling. Flertallet mente styret måtte ha såpass handlefrihet, og regnskapet ble godkjent. I 1999 var det igjen overskudd

1999 – 2006

Rådet

Årsmøtet i 1999 overlot til styret å treffe beslutning vedrørende forslag om å opprette et råd for foreningen. Rådet, som ble opprettet i løpet av år 2000, er et rent konsultativt organ.

Regjeringen Bondeviks Verdikommisjon

Verdikommisjonen arrangerte i 1999 stort debattmøte med tema og standpunkt: «Nei til dødshjelp» hvor vi fikk anledning til å holde et av hovedinnleggene.

Lov om Pasientrettigheter

Det viktigste som vedrørte vår forening i denne perioden var Loven om Pasientrettigheter av 1.1.2001. Spesielt § 4-9: «Pasientens rett til å nekte helsehjelp i særlige situasjoner». Ikke bare kan nå en døende pasient nekte livsforlengende behandling, men om pasienten ikke kan formidle sitt ønske, så skal helsepersonellet skaffe seg kunnskap om – og handle i samsvar med dette. Annet ledd i vår formålsparagraf – §1 – måtte tilpasses den nye situasjon, og dette ble gjort av årsmøtet i 2001.

Det er nok ikke uberettiget å tro at foreningens linje, fra det første livstestamente og frem til Seyersteds forslag i 1995, har spilt en viss rolle for resultatet av §4-9 i loven.

Livstestamentet i ny utgave

Til samme årsmøte forelå også ny utgave av livstestamentet hvor det særlig legges vekt på å redusere uønsket overbehandling. Utarbeidelsen var skjedd i samarbeide med Lægeforeningen, Rådet for Legeetikk. I Lægeforeningens tidsskrift presenteres samarbeidet og det slås fast at fra nå av skal arbeidet med livstestamentet være et felles anliggende. Legenes fortsatte holdning er at livstestamentet ikke skal ha juridisk kraft. Initiativtaker og pådriver for dette meget verdifulle arbeide var Axel Schmidt.

Lege Christian Sandsdalen

Rettsaken mot vårt mangeårige styremedlem, lege Christian Sandsdalen, preget i sterk grad styrets aktiviteter fra han i 1998 orienterte årsmøtet, og frem til hans død i oktober 2000. Saken var i korthet at han i 1996 – etter innstendige oppfordringer fra en pasient i den absolutte terminalfase, som selv var for syk til å kunne avslutte livet – hadde gitt en overdose morfin. Han benektet ikke dette, og han ble trodd med hensyn til pasientens ønske.

I tilslutning til rettsaken trykket foreningen brosjyren «Ingen kjenner dagen...», og denne ble bl.a. delt ut på Seniorsmessen i Oslo hvor foreningen hadde egen stand.

Sandsdalen ble av Høyesterett funnet skyldig, men det ble gitt domsutsettelse – altså ingen utmåling av straff – med to års prøvetid.

Det store flertall for å stryke § 2 i 1997 var ganske sikkert påvirket av Sandsdalen-saken som ble gitt voldsom offentlig oppmerksomhet.

Christian Sandsdalen ble ekskludert av Lægeforeningen.

Navneforandring

Etter forslag fra styret vedtok årsmøtet i 2003 – mot én stemme – nytt navn: «Foreningen Retten til en Verdig Død».

§ 235 & 236

Storingsrepresentant Fridtjof Frank Gundersen fremmet i 1998 forslag om at Stortinget skulle be Regjeringen foreta en utredning av spørsmålet om straffelovens bestemmelser om aktiv dødsbistand burde endres. Justiskomiteen behandlet forslaget, og avviste dette. Mindretallet – Fremskrittspartiets medlemmer i komiteen – ønsket utredning. Annen offentlig reaksjon på Andenæs/Bratholm/Seyersteds forslag av 1992 er ikke registrert, men i den av Stortinget nedsatte Straffelovkommisjon, som avga sin innstilling i 2002, refereres det flere steder til forslaget. Mindretallet – 2 av 5 – var langt på vei enig i professorenes forslag. Dette vekket oss såpass at vi med assistanse av advokat Frode Sulland (Forsvarer for Dr. Sandsdalen og del av mindretallet i Straffelovkommisjonen) minnet Justis- og Politidepartementet om forslaget, samt gjorde oppmerksom på en ønsket forandring fra Johs. Andenæs' side, som var blitt fremlagt for – og vedtatt av – vårt årsmøte i 2001.

Lokale grupper

Flere forsøk har vært gjort opp gjennom årene på å stifte lokallag. Kun i Trondheim i årene 2000(?)–03 kom det til en aktiv gruppe. Den ble representert i styret med såvel fast – som varamedlem. Erfaringene viste imidlertid at foreningen ikke var voksen nok til en slik ekspansjon.

Generelt

Foreningens drift var i store deler av denne periode preget av mangel på valgt styreleder. Styret fungerte, men det ble ikke tatt særlig initiativ utover daglige/løpende gjøremål. Økonomien ble stadig dårligere. Årene 2002 til og med 2005 pådro vi oss et samlet underskudd på ca. NOK 150.000, og styret vurderte alvorlig å foreslå foreningen nedlagt. Forslaget ble imidlertid ikke fremmet. I stedet fikk man årsmøtet i 2005 med seg på å bruke en vesentlig del av gjenstående midler til en storstilet vervingskampanje. Denne ble stillet i bero da styret etter noen tid fikk håp om at foreningen kunne få en ny styreleder fra 2006, og det fikk vi! Levi Fragell tok på seg vervet som styreleder. Med Fragell kom foreningen over i et langt mere offensivt spor, og fremtidsutsiktene var bedre enn på lenge. I tillegg arbeidet tiden for oss.

Internasjonalt

Etter at Sigrid Hannisdahl hadde vært tilstede som observatør i 1992 ble vi medlem av «World Federation of Right to Die Societies» på deres konferanse i 1994. Etter et opphold siden år 2000, var vi i 2006 representert ved Levi Fragell ved organisasjonens toårige konferanse.

Likeledes er vi medlem av «Right to Die Europe.»

2007 – 2019

Internasjonalt

World Federation of Right to Die Societies

I 2010 deltok vi med den nyvalgte lederen – Ole Peder Kjeldstadli – på konferansen i Melbourne og to år senere i Zürich. Konferansen i 2014 som var i Chicago, deltok vi ikke. Vi kom imidlertid sterkere tilbake i 2016 med to representanter til Amsterdam, Ole Peder Kjeldstadli og Olav Weyergang-Nielsen. I 2018 ble konferansen avholdt i Sør-Afrika, og foreningen var ikke representert.

Right to Die Europe

I 2013 representerte Ole Peder Kjeldstadli oss på RTD Societies Europe i Roma.

I 2015 ble Right to Die Europes konferanse holdt i Berlin. Ole Peder Kjeldstadli representerte foreningen der.

Ole Peder Kjeldstadli representerte foreningen på vår søsterforening i Tysklands 30-årsjubileum – DGHS-Deutsche Gesellschaft für Humanes Sterben – i Berlin. Denne foreningen har over 30000 medlemmer og 11 ansatte. I Tyskland er livstestamentet juridisk bindende. DGHS deler siden 2001 årlig ut en pris – Arthur Koestlerprisen – til journalist eller forfatter som har dekket dødshjelpsaken på en god måte. Dette ga inspirasjon til å opprette en tilsvarende pris i Norge, Christian Sandsdalenprisen.

En Värdig Död i Sverige

Levi Fragell representerte oss på årsmøtet til En Värdig Död i Sverige i 2010. Levi Fragell var to ganger på Tabloid mot en av våre argeste motstandere, Morten Horn. Dessuten deltok han i en debatt på morgensending på TV mot Inge Lønning. I 2011, 2012 og 2013 representerte Ole Peder Kjeldstadli foreningen på årsmøtene til En Värdig Död i Sverige, to ganger i Stockholm og en gang i Malmø.

Nasjonalt

Oppdrag i Norge

Styrets leder Ole Peder Kjeldstadli representerte i 2014 foreningen gjennom diskusjoner og foredrag bl.a. Unge Venstre i Trondheim og Stavanger, jusstudentene i Bergen, studentersamfunnet i Bergen, diskusjonsmøter i regi av Human-Etisk Forbund i Skien, Halden, Hamar og Bodø og ditto hos medisinerstudentene i Oslo.

På invitasjon fra Geriatrieamet ved Sykehuset Innlandet deltok styremedlem Tove Steinbo og organisasjonssekretæren 21.februar med foredrag på et seminar om ” Den nødvendige samtalen om liv og død»

26. november deltok styreleder Ole Peder Kjeldstadli og organisasjonssekretæren etter invitasjon på seminaret ” hva er en verdig død” i regi av Klinisk Etikkomite ved Universitetssykehuset Ullevål/Aker

Protestfestivalen i Kristiansand

Høsten 2010 var foreningen invitert til DEBATT under protestfestivalen i Kristiansand. Tema var: Dødshjelp – livskontroll til siste slutt?

I introduksjonen i programhefte kunne vi lese: «Hvert menneske bestemmer stort sett hvordan det vil leve, men ikke hvordan det vil dø. Må det være sånn? De fleste av oss trenger kontroll i hverdagen. Vi planlegger skolegang, jobb og hvordan vi vil bo. Men ikke hva som skjer ved livets slutt. Henger debatten om dødshjelp sammen med dette enkle faktum?»

Debattantene var:

Innledning v/ styreleder Foreningen Retten til en Verdig Død Ole Peder Kjeldstadli

Inge Lønning, tidl. stortingsrepresentant H

Svein Mjåland, overlege Kreftavdelingen SSH

Morten Horn, overlege Nevrologisk avdeling, Ullevål Universitetssykehus

Steinar Bergstøl Andersen, lokalpolitiker FrP

Debattleder: Åse Brandvold

Ellers var Kjeldstadli aktiviteter i 2010 slik:
Foredrag på Unge Venstres sommerleir
Møte hos menighetsrådet i Greåker
Deltagelse på Protestfestivalen i Kristiansand
Møte med Arbeiderpartiets helsepolitiske talsperson.
Rundt 30 innlegg i aviser landet rundt, hvorav 5 var i Aftenposten.

Brev til ordførerne

I 2010 sendte foreningen et brev til alle landets ordførere med kopi til helsefaglig ansvarlig. I brevet informerte vi om vår forening, livstestamentet og at livstestamentet er nevnt i en nasjonal veileder. Bakgrunnen for brevet var en rapport fra pårørende som hadde opplevd at LT ikke hadde hatt noen positiv virkning til tross for at ved århundreskiftet var Landsforeningen Mitt Livstestamente og Legeforeningen blitt enige om hvilken autoritet livstestamentet skulle ha. Man hadde funnet frem til formuleringer og praktiske løsninger som ville sikre at behandlende lege kunne føle seg på trygg grunn når han valgte å unnlate å gi behandling, samtidig som testator kunne føle seg trygg på at unødig livsforlengende behandling ikke blir gitt.

Brevet gikk senere som vedlegg til en pressemelding som ble sendt til ca. 200 aviser, uten synbare reaksjoner.

Dette «ordførerbrevet» ble også sendt til alle 169 representanter på stortinget. Foreningen fikk gode tilbakemeldinger. Vi siterer: «Hei og takk for brev med et veldig viktig innhold. Jeg er helt enig i at rutiner ved sykehus og sykehjem for å samtale om dette tema bør være en selvfølge. Jeg synes det er flott at dere tar et slikt initiativ.»

Livstestamente i offentlig regi?

I årsberetningen for 2010 heter det at etter at en av våre profilerte motstandere i avisinnlegg tilla livstestamente (LT) en viss verdi og samtidig mente at Legeforeningen burde administrere et slikt, var foreningen ved Levi Fragell og Ole Peder Kjeldstadli i kontakt med legeforeningen og Rådet for Legeetikk. Det ble her bekreftet at man arbeidet med saken i samarbeid med Helsedirektoratet og at et nytt LT ville etter all sannsynlighet materialisere seg i løpet av 2011.

Det ble da stilt spørsmålet: «Gitt at dette blir resultatet, hva vil det bety for vår forenings fremtid?» Dette spørsmålet ble drøftet under Rådsmøtet høsten 2010. Styret la frem flere alternativer. Det mest radikale var at det ville bety en nedleggelse av Foreningen Retten til en verdig død.

Rådets konklusjon etter en god diskusjon rundt foreningenes framtid var klar. Egentlig hadde det alltid vært et ønske at LT skulle bli et offentlig dokument. Derfor måtte dette ses på som positivt, og man så ingen grunn til nedleggelse. Tvert imot! Konsentrasjon om arbeidet med oregon-modellen måtte bli svaret.

Fortsatt i 2019 har dette nye livstestamentet ikke kommet i stand.

Nytt kontor og ansettelse av organisasjonssekretær

I styremøte 30.mars 2011 besluttet Styret å styrke sekretærfunksjonen samtidig som Mette Hummelvoll takket nei til en utvidelse av sitt engasjement. Hun hadde da gjennom flere år lagt ned mye frivillig arbeid for å holde orden på medlemsmassen.

Dessuten ble det etablert nye kontorlokaler i Gladengveien 9 på Ensjø i løpet av juni. Det var de 5. lokalene på denne siden av år 2000, men utvilsomt de mest passende hva angår

størrelse og lokalisering. Kontoret var bemannet tirsdag, onsdag og torsdag og telefonen var åpen alle dager.

Etter at kontoret var på plass, ble det annonsert etter organisasjonssekretær i halv stilling. Vi fikk over 30 søknader, og etter en intervjurunde med 6 søkere ble Olav Weyergang-Nielsen tilsatt som organisasjonssekretær på 50 % stilling».

Denne satsingen kostet, og foreningen ble drevet med underskudd i driften. Økonomien var imidlertid tilfredsstillende, men det høye aktivitetsnivået ville tære på reservene. På årsmøtet 2012 ble det varslet om dette, men det ble likevel gitt tilslutning til et fortsatt høyt aktivitetsnivå. Det ble konkludert med at det var riktig ennå en stund å bruke av reservene for å nå foreningens mål.

Det ble samtidig besluttet å fornye «tiggerbrevet» til våre livstidsmedlemmer, og høsten 2012 ble det iverksatt en del tiltak som styret håper vil gi både medlemsvekst og økonomisk vekst på sikt.

Det er bl.a. innledet drøftelse om en mulig samarbeidsavtale med organisasjonen Orgservice. Orgservice er en virksomhet som tilbyr kontorfellesskap for flere frivillige organisasjoner. Dette gir gode fellesløsninger på praktisk kontorhold, medlemsregistre, økonomistyring og administrasjon. I tillegg vil det være mulig å trekke på Orgservice og de tilsluttedes organisasjoners kompetanse og erfaring i forhold til medlemsverving, inntektssikring og lobbyvirksomhet.

Rettighetene til Foreningens logo løp ut samme år. Fornytt avtale for 10 år er inngått. Pris NOK 12.500.

Åpent møte

I juni 2011 gjennomførte foreningen et åpent foredrags- og debattmøte med den belgiske legen professor Jan Bernheim som foredragsholder. I forbindelse med møtet ble det sendt brev til samtlige medlemmer av Stortingets justiskomite og Helse- og sosialkomite med informasjon og invitasjon. Kun en av stortingspolitikere svarte og beklaget at han ikke hadde anledning til å møte. Til tross for massiv markedsføring av møtet gjennom generelle pressemeldinger og annonser, samt direkte invitasjoner til en rekke sentrale fagmiljøer, ble møtet bare besøkt av ca. 50 deltagere. Pressen glimret med sitt fravær!

Abonnement hos Retriever

Foreningen har siden april 2012 hatt abonnement hos Retriever. Fra april 2012 og ut året ble foreningen og det vi står for omtalt i ca. 150 små og store avis- og nettartikler.

Foreningen ble langt mer synlig, men det er langt frem til gjennombrudd for foreningens arbeid, samtidig som det tyder på at er det som rører seg i Norge og i verden for øvrig at det er en økende aksept for våre standpunkter i befolkningen generelt og i flere faglige miljøer spesielt.

Facebook

Foreningen opprettet en Facebook-side i 2011 og den ble senere utvidet og den har gjort oss mer synlig og tilgjengelig. Pr mai 2018 har foreningen mer enn 10000 «liker».

Styrers representasjon 2011

Styrets leder representerte 2011 foreningen gjennom diskusjoner og foredrag bl.a. Snarøya seniorsenter, Unge Venstres landsleir i Arendal, Protestfestivalen i Kristiansand, Rotary i

Drøbak og seminar for Human Etisk Forbund, Rogaland fylkeslag, på Hjelmeland. Dessuten deltok han i et nettmøte arrangert av Dagbladet.

2012

Styrets leder Ole Peder Kjeldstadli, styremedlem Tove Steinbo og organisasjonssekretær Olav Weyergang-Nielsen har representert foreningen gjennom foredrag, diskusjoner og debatter bl.a. for Oslo Handelsgymnasium, Lillehammer videregående skole, FrPU i Kristiansand, helserepresentanter i Oslo Høyre, Nordberg Kirkeakademi, HEF Vestfold, Ullern Seniorsenter, SVs ungdom i Trondheim, VG-TV og Dagsnytt 18.

Årsmeldingen for 2012 sier at foreningen har god kontakt med stortingsrepresentanter for Venstre og Fremskrittspartiet. Sist høst hadde vi møte med Sveinung Stensland av Høyres representanter i Helse- og omsorgskomiteen. Det er avtalt tilsvarende i Arbeiderpartiet på nyåret. Det er også tatt initiativ til kontakt med partienes programutvalg.

Lokalforening Øst-Norge

På årsmøtet 2014 ble lokalforening Øst-Norge etablert. Denne foreningen er registrert i Frivillighetsregisteret og har nå begynt å få egne inntekter gjennom Norsk Tippings Grasrot-ordning og kan dermed bære noen av de kostnader som hovedforretningen tidligere har måttet dekke. Med bakgrunn i noe av diskusjonen på årsmøtet arrangerte foreningen i samarbeid med Lokalforeningen Øst-Norge, et godt besøkt medlemsmøte 24. oktober. Etter presentasjon av noen aktuelle saker ble det gjennomført en god debatt vedrørende enkelte viktige prinsipielle saker.

Verdighetskonferansen 2014

Foreningens første verdighetskonferanse fant sted på Rica Helsefyr Hotel i Oslo. Aslak Bonde ledet konferansen. Konferansen ble avsluttet med en times debatt, hvor deltagere var foredragsholderne professor dr. juris Asbjørn Kjørstad, professor Niels Lynøe, forfatter/foredragsholder Gunn Hild Lem, filosof Ole Martin Moen, i tillegg til Anne-Kat. Hærland, kjent fra utallige TV-program, og som også nå blir skribent i VG Helg, og stortingsrepresentant Sveinung Rotevatn.

Verdighetskonferansen 2015

På Verdighetskonferansen 2015 klarte vi for første gang å samle sentrale politikere fra de fleste partiene på Stortinget til debatt om dødshjelp utenfor Stortinget. Det ble signalisert svært få konkrete standpunkter som kan binde partiene, bortsett fra KrF. Likevel ble det en god og viktig debatt som var med å løfte hele saksområdet opp til et høyere nivå på den politiske agendaen.

Verdighetskonferansens deltagere fikk også et godt innblikk i arbeidet ved dødshjelpsklinikken Lifecircle i Sveits. Klinikken grunnlegger og leder, lege Erika Preisig, ga et omfattende foredrag om praksis i Sveits, om bakgrunnen for etableringen av klinikken og arbeidet der. På forhånd ble hun intervjuet av TV2 som også tok opp hennes foredrag. Foredraget er også tilgjengelig på foreningens nettsider.

Verdighetskonferansen 2016

En godt besøkt Verdighetskonferansen 2016 ble gjennomført 9. april på Litteraturhuset i Oslo. Styrets leder benyttet i sin innledning anledningen til å vise til hva som skjer ellers i verden på området dødshjelp. Særlig viste han til at det nå skjer endringer i lovverket flere steder i USA og Canada. Han viste ellers til en omfattende oversikt som er utarbeidet av

tidligere styremedlem Knut Adler, og som er tilgjengelig på foreningens nettside. Hovedpunktet var presentasjon av en ny omfattende spørreundersøkelse. Med støtte fra flere organisasjoner, deriblant Foreningen Retten til en verdig død, gjennomførte Senter for medisinsk etikk ved Universitetet i Oslo sommeren 2015 en omfattende spørreundersøkelse om folks holdning til dødshjelp. Tallene som ble presentert bekreftet og forsterket de målinger som er gjort tidligere og viser at $\frac{3}{4}$ av befolkningen ønsker en endring av lovverket. De undersøkelser som er gjort tidligere er ofte kritisert fra medisinsk hold for å være ledende i sin spørsmålsstilling og at resultatene derfor ikke kan seriøst. Senter for medisinsk etikk benyttet to sett spørsmål, ett sett som liknet svært på spørsmål som vi har stilt tidligere og ett sett spørsmål som var deres egne. Det var ingen stor forskjell på svarprosentene ut fra hvordan spørsmålene ble stilt, noe som også bekrefter at de tidligere undersøkelsene har gitt helt reelle svar. Som ventet ga lederen for Etikkrådet i Legeforeningen, Svein Aarseth i sitt foredrag ingen signaler om endret holdning i legestanden til tross for tallenes tale. Som vanlig var det vanskelig å få politikerne i tale i forbindelse med konferansen, men den avsluttende debatten blant noen av foredragsholderne ble ledet av stortingsrepresentant Morten Ørsal Johannesen.

Verdighetskonferansen 2017

Verdighetskonferansen 2018 ble arrangert 1. april på Litteraturhuset. Konferansen ble innledet med kortfilmen: Mitt siste Ønske som er produsert av Kristina Valheim Stauren og Truls Aagedal, vinnerne av Christian Sandsdalenprisen for 2017.

Deretter foredrag av Tove Steinbo, styremedlem, blogger, foredragsholder og pensjonist. Temaet var: Den viktige samtalen.

Hvem skal bestemme at livet ikke lenger er verdt å leve? Var tittelen på foredraget til Maria Victoria Kjølstad Aanje, som er informasjonsansvarlig hos «Mennesleverd»

Fra Nederland kom Jenne J Wielenga MD PhD, Clinical hematologist. Det var det knyttet stor spenning til innlegget til Jenne J. Wielenga. Forholdene i Nederland blir ofte sterkt kritisert av motstanderne, men Jenne Wielenga ga tilhørerne innblikk i et svært velkontrollert, velfungerende, omsorgsfullt og samvittighetsfullt dødshjelpssystem i Nederland.

Aktiv dødshjelp – etikk ved livets slutt var tittelen på foredraget til Ole Martin Moen som er filosof og postdoktor ved UiO.

Jan Arild Snoen, journalist og politisk kommentator foredro over temaet: Dødshjelp i Norge – Hvorfor så politisk vanskelig – om politiske dilemma og balansegang. En politisk analyse.

Verdighetskonferansen 2018

Lørdag 14. april gikk Verdighetskonferansen av stabelen på Litteraturhuset i Oslo. Det var godt oppmøte tross strålende vårvær.

Nyvalgt styreleder Olav Weyergang-Nielsen åpnet konferansen og introduserte de to første talerne, Ingrid Vatnar Olsen og Andrea Storhaug. De to studentene er medlemmer av Menneskeverd og prøvde sitt ytterste å forsvare hvorfor aktiv dødshjelp ikke kan fungere, til stor motstand i salen.

Studentene ble etterfulgt av lege i spesialisering Andreas Wahl Blomkvist som snakket om legeeden og hvorvidt den kommer i veien for dødshjelp. Konklusjonen ble egentlig at det ikke er noen grunn til at legeeden burde komme i veien for det, men det er stor motstand innenfor legeyrket.

Professor Ingemar Engstrøm presenterte så funnene fra en svensk rapport som har tatt for seg forskning som er gjort på aktiv dødshjelp. Rapporten er den første omfattende

sammenstillingen av forskningen på området som noe offentlig organ i noen land har gjort. Den gjør rede for de ulike modellene, debatten internasjonalt og forskningen som er gjort på området.

Dagen ble avsluttet med en politisk debatt blant representanter fra ungdomspartiene. Alle partiene bortsett fra AUF og Rød ungdom var representert. Det ble en god og nyttig debatt, ledet av den svært så kompetente Jan Arild Snoen

Foreningens ledere

1977 – 81 Iacob Chr. Prebensen
1981 – 90 Chris Bruusgaard
1990 – 94 Trond Wold
1994 – 95 Gunnar Stavnes
1995 – 97 Sigrid Hannisdahl
1997 – 99 Wenche Hambro
1999 – 02 Axel Schmidt
2002 – 06 Knut Adeler (fungerende teknisk styreleder.)
2006 – 10 Levi Fragell
2010 – 18 Ole Peder Kjeldstadli
2018 – Olav Weyergang-Nielsen

Medlemsutvikling

1979 – 475
1984 – 1095
1990 – 2000
1993 – 3100
2001 – 4000
2004 – 2900
2006 – 3700
2018 – 3400

(Denne statistikken gies med alle mulige forbehold. I en forening som vår er det ekstremt vanskelig å være à jour. Det er tvilsomt om det noen gang har vært 4000 medlemmer. De senere år har det vært foretatt store strykeaksjoner. Bortsett fra for det første året er tallene pr. 31.12.)

Årskontingentens utvikling / Livsvarig kontingent

1977 – NOK 25
1987 – 50 / 350
1994 – 100 / 500
2000 – 150 / 750
2005 – 200 / 1500
2012 – 300 / 2000
2014 – 350 / Livsvarig kontingent opphører
2019 – 400